

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่องการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: เมืองโบราณเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในเมืองโบราณเวียงกุมกาม
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ของเมืองโบราณเวียงกุมกาม
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว กับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเมืองโบราณเวียงกุมกาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านช้างค้ำ หมู่ที่ 11 ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 122 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะจากประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

ข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมด นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยทางเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบ t – test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Anova)

6.1 สรุปผลการศึกษา

6.1.1 ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

การศึกษาผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของประชาชนในชุมชนบ้านช้างค้ำโดยรวม พบว่า ประชาชนได้รับผลกระทบในระดับปานกลางในด้านขยะ ด้านรายได้ และด้านอาชีพ และได้รับผลกระทบในระดับน้อยในด้านมลภาวะทางเสียง มลภาวะทางสายตา และด้านจราจร

เมื่อพิจารณาผลกระทบทางกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นรายประเด็น จำแนกตามผลกระทบแต่ละด้าน มีดังนี้

1. ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านขยะ

จากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนได้รับผลกระทบในระดับมาก เรื่องการมีปริมาณขยะมากขึ้น ได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง เรื่องที่รองรับขยะมีไม่เพียงพอ และมีการทิ้งขยะในพื้นที่สาธารณะ (เขตโบราณสถาน) และได้รับผลกระทบน้อย เรื่องขยะก่อให้เกิดกลิ่นรบกวน

2. ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านมลภาวะทางเสียง

จากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนได้รับผลกระทบในระดับน้อย เรื่องเสียงดังรบกวนจากการจัดงานท่องเที่ยว จากการเยี่ยมชมสถานที่ของนักท่องเที่ยว จากมัคคุเทศก์ประจำรถรางนำเที่ยว และจากยานพาหนะส่วนตัวของนักท่องเที่ยว และไม่ได้รับผลกระทบจากเสียงรถม้านำเที่ยว

3. ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านมลภาวะทางสายตา

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง เรื่องเศษขยะตามพื้นที่สาธารณะ (เขตโบราณสถาน) ทำให้ความงดงามของโบราณสถานลดลง นอกนั้นได้รับผลกระทบในระดับน้อย ได้แก่ เรื่องป้ายท่องเที่ยววางไม่เป็นระเบียบ สายไฟโยงคบบังความงามของโบราณสถาน และอุปกรณ์ในการจัดงานท่องเที่ยวติดตั้งไม่เป็นระเบียบดูไม่สวยงาม

4. ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านจราจร

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนได้รับผลกระทบในระดับน้อยทุกเรื่อง ได้แก่ บริเวณที่จัดงานท่องเที่ยวทำให้การจราจรติดขัด การจราจรที่แออัดก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ รถม้านำเที่ยวทำให้การจราจรติดขัด รถรางล้อขางนำเที่ยวทำให้การจราจรติดขัด ยานพาหนะส่วนตัวของนักท่องเที่ยวทำให้การจราจรติดขัด

5. ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านรายได้

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนได้รับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง เรื่องการมีรายได้จากการขายสินค้าที่ระลึกรายได้จากการขายอาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้น และได้รับผลกระทบในระดับน้อย รายได้จากการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว และรายได้จากการเป็นลูกจ้างในการท่องเที่ยว

6. ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านอาชีพ

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนได้รับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่อง ได้แก่ มีการสร้างอาชีพให้กับชุมชนมากขึ้น ชาวชนในชุมชนมีอาชีพเสริมนอกเหนือจากการเรียน กลุ่มแม่บ้านมีอาชีพเสริมเพิ่มเติม อาชีพที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีความรักและหวงแหนต่อชุมชนมากขึ้น

6.1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยรวมพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนการวางแผน / ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ การลงทุน / ปฏิบัติกิจกรรมหรือโครงการ และการติดตามประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นรายประเด็นของขั้นตอนการมีส่วนร่วมมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นตอนการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ทั้งในเรื่องการสังเกตปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน จากกิจกรรมการท่องเที่ยว และการสนทนากับเพื่อนบ้านถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน

2. ขั้นตอนการวางแผน / ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน / ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อยทุกเรื่อง ได้แก่ การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์หรือข้อปฏิบัติที่ใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์หรือข้อปฏิบัติที่ใช้ในกิจกรรม การท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม

ในชุมชน ร่วมตัดสินใจในการเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน และร่วมจัดตั้งชมรม / กลุ่มในการดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

3. ขั้นตอนการมีส่วนร่วมลงทุน / ปฏิบัติกิจกรรมหรือโครงการ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมลงทุน / ปฏิบัติกิจกรรมหรือโครงการ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมตามที่ชุมชนกำหนด อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในระดับน้อยในการร่วมกิจกรรมดูแลสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชุมชนหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้น และไม่มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสมาชิกของชมรมหรือองค์กรที่ดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน

4. ขั้นตอนในการติดตามประเมินผล

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผล พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เรื่องการควบคุมกฎเกณฑ์และข้อบังคับในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด ส่วนเรื่องการติดตามผลการทำงานในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลจัดการสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และการประเมินผลกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่จัดขึ้นในชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย

6.1.3 ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว กับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเมืองโบราณเวียงกุมกาม

การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีอายุ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีบทบาทในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

การศึกษาผลกระทบ พบว่า ประชาชนที่ได้รับผลกระทบด้านมลภาวะทางเสียง ผลกระทบด้านรายได้ และผลกระทบด้านอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

6.2 อภิปรายผล

การศึกษาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: เมืองโบราณเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

6.2.1 ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายในเมืองโบราณเวียงกุมกามก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติในหลายๆ ด้าน ดังที่ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2536) ได้กล่าวไว้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับการท่องเที่ยว กับเรื่องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ โดยโบราณสถานเวียงกุมกามได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวม ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง โดยเรื่องที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ได้แก่ เรื่องขยะ ซึ่งสอดคล้องกันกับกรอบแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเมืองโบราณเวียงกุมกาม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10 (2545) โดยเหตุที่ชาวบ้านบ้านช้างค้ำได้รับผลกระทบในเรื่องขยะและอาชีวะมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนในชุมชนบ้านช้างค้ำมีอาชีพจากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทั้งในกลุ่มแม่บ้านและในกลุ่มเยาวชนแต่ในทางตรงกันข้ามกิจกรรมการท่องเที่ยวก็ทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบด้านขยะมากที่สุด เป็นเพราะกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น และในชุมชนก็มีที่รองรับขยะไม่เพียงพอสำหรับรองรับขยะที่เพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว โดยปัญหาที่สำคัญที่สุดในชุมชนก็คือเรื่องของการกำจัดขยะ เนื่องจากในชุมชนยังไม่สามารถหาวิธีในการจัดการขยะได้นอกจากวิธีการเผาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และยังมีขยะจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นก็ยิ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนมากยิ่งขึ้นเช่นกัน

ในเรื่องของการกำจัดขยะในชุมชนในส่วนของขยะที่เกิดในพื้นที่สาธารณะหรือขยะที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็ยังไม่มีหน่วยงานที่เข้ามาดูแลโดยตรง โดยในส่วนที่เป็นขยะภายในวัดช้างค้ำ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวในชุมชน ทางวัดก็เป็นผู้ที่รับผิดชอบเองทั้งหมด โดยวัดจัดเก็บค่าบำรุงค่าขยะจากแม่ค้าและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในส่วนหนึ่ง และนำไปเป็นค่าจัดเก็บขยะให้กับบริษัทเอกชนที่รับเหมาเก็บขยะภายในชุมชน โดยเสียค่าจัดเก็บเดือนละ 100 บาท ซึ่งก็แก้ไขปัญหาด้านการกำจัดขยะได้ในส่วนหนึ่ง แต่ในปัจจุบันทางวัดต้องกลับไปทำการกำจัดด้วยวิธีการเผาเหมือนเดิม เนื่องจากบริษัทเอกชนที่เข้ามารับเหมาเป็นหน่วยงานเดียวกับเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งกำลังประสบปัญหาเรื่องการนำขยะไปทิ้งที่อ.ฮอด ดังนั้นจึงทำให้ชุมชนต้องกลับมาเผชิญกับปัญหาการกำจัดขยะต่อไป

ส่วนเรื่องที่ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด ได้แก่ เรื่องมลภาวะทางเสียง ทั้งนี้เพราะชาวบ้านคิดว่าเสียงที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นเสียงรถม้า รถรางนำเที่ยว หรือเสียงจากการจัดงานต่างๆ เป็นเสียงที่ไม่ก่อให้เกิดความรำคาญ และในการจัดงานก็ไม่ได้จัดบ่อยครั้ง รวมถึงในการจัดงานก็จัดเฉพาะจุดใหญ่ๆ เท่านั้น

6.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวม มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับน้อย โดยในทุกๆ ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมชาวบ้านจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมได้น้อย เนื่องจากในพื้นที่เมืองโบราณเวียงกุมกามเป็นพื้นที่ที่มีหน่วยงานเข้าไปดูแลหลายหน่วยงาน ทำให้มีความยุ่งยากในการแบ่งงานรับผิดชอบ และชาวบ้านก็เป็นกลุ่มที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับเพียงบางหน่วยงานเท่านั้น และในหน้าที่รับผิดชอบของบางหน่วยงานก็ไม่ได้ให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานเลย ชาวบ้านสามารถมีส่วนร่วมได้มากแต่เพียงในขั้นตอนของการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาเท่านั้น เพราะเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ และในเรื่องการมีส่วนร่วมนี้ ชาวบ้านต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากกว่าเดิมในทุกๆ ขั้นตอน ซึ่งนับเป็นเรื่องที่ควรสนับสนุนเป็นอย่างมาก เพราะหากชาวบ้านสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมครบทุกขั้นตอน ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของสันติชัย บุญชู (2525) ก็จะทำให้การจัดการเป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสาเหตุที่ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมได้น้อย เนื่องจากเมืองโบราณเวียงกุมกามมีหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาดูแลหลายหน่วยงาน และจะแบ่งกันดูแลในแต่ละด้าน โดยในส่วนของตัวเองโบราณสถานจะอยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร พื้นที่สาธารณะ (ไม่รวมเขตโบราณสถาน) และพื้นที่อยู่อาศัยอยู่ในความดูแลของ อบต.ท่าวังตาลและอำเภอสารภี และวัดช้างค้ำ ซึ่งดูแลโดยวัดและชุมชนร่วมกัน ทำให้ต้องมีข้อบังคับและนโยบายของแต่ละหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่นำมาบังคับใช้ในเขตโบราณสถานของชุมชน ก็ทำให้ชุมชนมีข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ หรือว่าจะเป็นเรื่องของนโยบายจากทางอำเภอสารภีหรืออบต.ท่าวังตาล ที่จัดนำแผนนโยบายในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับสำนักงานสิ่งแวดล้อม ก็เป็นแผนงานที่จัดตั้งโดยออกแนวทางให้ชาวบ้านปฏิบัติตามเท่านั้น ซึ่งเป็นแผนงานที่ให้ชาวบ้านได้ร่วมเสนอแนวทางน้อยมาก โดยบางครั้งโครงการต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐนำมาส่งเสริมชาวบ้านก็เป็นโครงการที่ชาวบ้านไม่ถนัดในการปฏิบัติ เช่น โครงการนำขยะมูลฝอยพวกเศษอาหารและวัสดุทางธรรมชาติมาทำเป็นปุ๋ยหมัก ซึ่งเป็น

โครงการที่ชาวบ้านให้ความสนใจเพียงช่วงเวลาสั้นๆเท่านั้น เนื่องจากไม่เห็นผลจากการปฏิบัติเท่าที่ควร และหน่วยงานที่รับผิดชอบก็ไม่ได้เข้ามาดูแลอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้โครงการนี้ไม่ถูกนำมาใช้ในแก้ไขปัญหาด้านขยะในปัจจุบันเลย ซึ่งแตกต่างกับโครงการพาเยาวชนเยี่ยมชมโบราณสถานและร่วมรักษาโบราณสถาน โดยการเก็บขยะรอบโบราณสถานทางวัดช้างค้ำได้จัดขึ้น โดยการริเริ่มของเจ้าอาวาสวัดช้างค้ำ ซึ่งเป็นโครงการที่ยังคงนำมาปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันอีกทั้งยังมีโครงการวิจัยของเจ้าอาวาสวัดช้างค้ำร่วมกับเยาวชนและชาวบ้านในชุมชนเรื่อง “จะอย่างไรให้ชุมชนสามารถอยู่คู่กับ โบราณสถาน” ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก และชุมชนยังสามารถเข้ามาส่วนร่วมได้อีกด้วย

ปัญหาความชัดเจนของแผนงานและหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบในเมืองโบราณเวียงกุมกาม ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมได้น้อย จึงเป็นเรื่องที่ต้องทำการตกลงแก้ไข ซึ่งนายกอบต.ท่าวังตาลกล่าวว่า มีการนำเสนอจากทางอำเภอว่าในอนาคตควรมีการแต่งตั้งเจ้าภาพหลักในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมภายในเมืองโบราณเวียงกุมกาม เนื่องจากหากให้ท้องถิ่นจัดการเองทั้งหมด ก็จะเป็นการทำงานที่ยากลำบาก เพราะติดขัดในเรื่องงบประมาณที่จะนำมาจัดการ แต่หากการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมภายในโบราณสถานเวียงกุมกามเป็นไปอย่างสมบูรณ์แล้ว ก็จะทำให้อำนาจในการบริหารจัดการส่งกลับคืนให้ท้องถิ่นได้ดูแลต่อไป ซึ่งนับเป็นเรื่องที่ดีหากโครงการนี้เกิดขึ้นจริงอย่างเป็นรูปธรรม เพราะการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในเมืองโบราณเวียงกุมกามจะได้พัฒนามากขึ้น อีกทั้งท้องถิ่นก็ยังคงสามารถเป็นผู้ดูแลท้องถิ่นของตนได้อีกด้วย

6.2.3 ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว กับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเมืองโบราณเวียงกุมกาม

การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีอายุ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีบทบาทในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน (เป็นไปตามสมมติฐาน) ส่วนประชาชนที่มีเพศ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน)

การศึกษาผลกระทบ พบว่า ประชาชนที่ได้รับผลกระทบด้านมลภาวะทางเสียง ผลกระทบด้านรายได้ และผลกระทบด้านอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

จากผลการทดสอบสมมติฐานทำให้สามารถทราบว่ ประชาชนที่มีอายุ การรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร และการมีบทบาทในชุมชนต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจาก กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต่างกัน โดยประชาชนที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีการส่วนร่วม น้อยที่สุด ดังนั้นหน่วยงาน / องค์กรต่างๆ ที่จะเข้ามาดูแลเรื่องการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ควรจะให้ กลุ่มนี้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่น่าจะเป็นผู้ถ่ายทอดและ ปลุกฝังเยาวชนในรุ่นต่อไป ไปเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมชุมชนของตนได้เป็นอย่างดี

ในด้านของการรับรู้ข่าวสาร ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานทำให้ทราบว่า ประชาชนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรม การท่องเที่ยวที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสรรเสริญ ทองสมนึก (2542) โดยประชาชนที่ได้รับข้อมูลจาก วิทยุ เพื่อนบ้าน และเอกสารสิ่งพิมพ์ จะมีส่วนร่วมในการจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวน้อยกว่าชมรมรักเวียงกุมกาม ททท. และอบต.ท่าวังตาล ดังนั้นหน่วยงาน / ชมรม ทั้ง 3 ที่ได้กล่าวมาจึงนับได้ว่าเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น ดังนั้นจึง จำเป็นต้องเข้ามามีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารสู่ชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะพัฒนาให้การจัดการด้าน สิ่งแวดล้อมภายในเมืองโบราณเวียงกุมกามประสบความสำเร็จมากขึ้น

จากผลการทดสอบสมมติฐานยังพบว่า ประชาชนที่มีบทบาทในชุมชนต่างกัน จะมี ส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต่างกัน โดยประชาชนที่มี บทบาทโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม / องค์กรจะเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการจัดการด้าน สิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีบทบาทในชุมชนคือกลุ่มที่เป็นลูกบ้าน ทั่วไป ดังนั้นการทำให้ชาวบ้านทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกไม่ว่าจะเข้าร่วมในกลุ่ม / หน่วยงานใดก็ตาม จะเป็นการทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมได้เพิ่ม มากยิ่งขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะ

6.3.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวก รณีศึกษา: เมืองโบราณเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะในการจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อมแบ่งเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

ด้านขยะ

- ในการจัดการขยะควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างจริงจัง ไม่ควรมีการแยกสัดส่วนในการจัดการ เพราะเกิดปัญหาเรื่องการปิดความรับผิดชอบ ทำให้ไม่เกิดการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

- หากในชุมชนบ้านช้างค้ำยังคงใช้วิธีการกำจัดขยะด้วยการเผาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อบต.ท่าวังตาลควรที่จะจัดเตาเผาขยะให้ชาวบ้านอย่างเป็นทางการเป็นสัดส่วนมากกว่าในปัจจุบัน เพื่อช่วยลดปัญหาเรื่องกลิ่นและควันที่เกิดจากการเผาขยะของชาวบ้านในชุมชน

- อบต.ท่าวังตาลควรผลักดันให้โครงการที่จะนำเตาเผา ซึ่งทำการออกแบบโดยวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ มาใช้ในการเผามูลฝอยจากนักท่องเที่ยวให้เกิดขึ้น โดยเร็ว เพื่อแก้ไขปัญหาใหญ่ของเมืองโบราณเวียงกุมกาม อันได้แก่ปัญหาด้านขยะ

ด้านมลภาวะทางเสียง

- ควรมีการออกกฎระเบียบ หรือขอความร่วมมือจากนักท่องเที่ยว ในเรื่องของการเคารพสถานที่และเจ้าของพื้นที่ โดยการเข้าเยี่ยมชมอย่างสงบ ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเจ้าของพื้นที่ ทั้งการรบกวนจากยานพาหนะหรือการส่งเสียงจากบุคคล

ด้านมลภาวะทางสายตา

- ในการจัดวางหรือติดตั้งอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง ชิง หลอดไฟ ควรติดตั้งอย่างเป็นระเบียบ และควรดูแลเมื่อเกิดความชำรุดเสียหาย เพื่อไม่ให้เกิดความไม่สวยงามและไม่เป็นระเบียบ

ด้านจราจร

- ในการจัดงานท่องเที่ยวหรืองานสำคัญๆ ควรจัดให้มีหน่วยที่เข้ามารับผิดชอบในการดูแลด้านจราจร เพราะในการจัดงานทำให้การจราจรเกิดการติดขัดมากกว่าปกติ และในเมืองโบราณเวียงกุมกามก็มีเส้นทางจราจรที่ค่อนข้างแคบ

ด้านการมีส่วนร่วม

- ในการจัดการควรให้ชาวบ้านในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น โดยที่ควรจะให้มีการร่วมมือทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน เพื่อที่การจัดการจะได้ออกมาแบบมีประสิทธิภาพ และเกิดความพึงพอใจในทุกๆ ฝ่ายมากขึ้น

- ควรให้การสนับสนุนกลุ่ม / องค์กรที่ชาวบ้านร่วมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อดูแลรักษาสีงแวดล้อมของหมู่บ้านให้มากขึ้น รวมถึงควรส่งเสริมให้ความรู้ในการดำเนินงานของกลุ่ม / องค์กรอย่างต่อเนื่อง

6.3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่องการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว
กรณีศึกษา: เมืองโบราณเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะในการศึกษา
ครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาถึงวิธีการที่จะทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้าน
สิ่งแวดล้อมได้มากกว่าเดิม
2. ควรศึกษาถึงอุปสรรค ปัญหา ที่ทำให้เมืองโบราณเวียงกุมกามไม่เกิดการ
พัฒนาเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเท่าที่ควร เพื่อหาข้อสรุปที่จะทำให้เกิดการพัฒนามากขึ้น
3. ควรศึกษาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ในสถานที่
ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีบริบททางสังคมที่เหมือน / ใกล้เคียงกับเมืองโบราณเวียงกุมกาม

6.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทราบถึงผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในเมืองโบราณเวียงกุมกาม
2. ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจาก
กิจกรรมการท่องเที่ยวของเมืองโบราณเวียงกุมกาม
3. ทราบผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรม
การท่องเที่ยว กับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเมืองโบราณเวียงกุมกาม
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว
สำหรับเมืองโบราณเวียงกุมกาม และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีบริบททางพื้นที่และสังคมเหมือนกัน /
ใกล้เคียงกัน